



## Gas Stoves and Timers – Beitzah 22a Rabbi Jonathan Ziring: jziring@torontotorah.com

### 1. שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום טוב סימן תקיד

**סעיף ב :** להטות הנר כדי להרחיק השמן מן הפתילה חשיב כיבוי ואסור; וכן אסור ליקח פתילה מנר הדלוק אפילו ליתנה בנר אחר שהרי כשמוציאה מיד הוא מכבה אותה. הגה: ומותר להוסיף פתילות לנר דולק כדי שיבעיר הרבה ויכבה במהרה (ר"ן פ' אין צדין).

**סעיף ג:** נר של שיעור שרוצה להדליקו ב"ט וחס עליו שלא ישרף כולו, יכול ליתן סביבו קודם שידיקנו דבר המונע מלישרף, בענין שיכבה כשיגיע שם. הגה: ויש מתירין לחתוך נר של שיעור באור, דהיינו שמדליקים גם למטה כדי לקצרה, וכן נוהגין; אבל ע"י סכין, אסור, (הגהות מיימוני פ"ז והגהות אשירי ומרדכי ותוספות פ"ק דביצה). ומותר להעמיד נר במקום שהרוח שולט, כדי שיכבה; אבל אסור להעמידו שם, אם כבר הרוח מנשב (מהר"ל).

### 2. ביאור הלכה סימן תקיד סעיף ב

\* מיד הוא מכבה - עיין מ"ב במש"כ אם אינו יכול לאחוז בפתילה וכו' הוא מהט"ז ויש שרוצים להורות מזה קולא בלאמפי"ן שלנו בעת הדלקה לעשות ביום טוב כמו בחול שדרך הוא להוציא הפתילה ולהדליקה ואח"כ להמשיך הפתילה לתוכה ע"י השרוי"ף הנעשה לזה ולהעמיד הזכוכית עליה ואח"כ מוציאה לחוץ וטעמם דאף שבעת המשכת הפתילה לתוכה מקטין האור והוא בכלל מכבה כיון שהוא לתועלת שיע"ז ויכול אח"כ להגדיל האור אבל באמת אינו כן כי הוא ממש דמי להדין שמובא בפנים ומה שאמרו שהוא לתועלת הלא אפשר לצמצם בתחלה להכניס לתוך המאשינקע את האור ולהדליק שם הפתילה ולא להוציא הפתילה לחוץ להדליקה ואח"כ להורידה ולהמשיכה למטה שזהו בכלל מכבה וכן נהגתי בעצמי ועיין שבת קל"ד דקמשני הגמרא התם לא אפשר הכא אפשר:

\* ויכבה במהרה - עיין בא"ר ונהר שלום שמפקפקין על הרמ"א במה שהוסיף כדי שיבעיר הרבה ויכבה במהרה בזה לא נמצא בר"ן ובעבודת הקודש להרשב"א מבוואר לאיסור אם מכוין בשביל לכבות ואינו מותר אלא אם מכוין שיאיר הרבה אף דממילא יכבה מהרה וכן הביא הא"ר בשם ספר המנהיג וכן הוכיחו מלשון הר"ן גופא דמייירי כשמכוין בשביל להאיר וכן מצאתי במאירי שאם מכוין למהר כיבוי אסור אלא דנראה דתלוי זה במחלוקת התוס' והרא"ש דלהתוס' והיינו היש מתירין דלקמן בס"ג דמתירין להדליק נר שיעור הדלוק באמצע אף שמכוין כדי לקצרה ולמהר כיבוי ה"ה בזה אבל להרא"ש דאוסר שם ה"ה כאן וכן מוכח מא"ר וביאור הגר"א שדין זה הוא ע"פ היש מתירין דלקמן והנה נתבאר לקמן במ"ב דיש לחוש שם לדעת הרא"ש וא"כ גם כאן יש לחוש לאסור אם מכוין שיכבה ובפרט שהרבה ראשונים כתבו בפירוש לאיסור בזה כשמכוין לכבות וכו"ל. ודע עוד דהט"ז שהוציא מדין זה דמותר להטות מעט נר הדולק כדי שיתך השעורה ויחזירנו למעלה וכן יעשה כמה פעמים עד שיכלה וישרף במהרה ולמד זה מרבו פתילות דמתיר הרמ"א ולפמ"ש"כ כאן שמכוין כדי שיכלה במהרה גם שם אסור כנ"ל וגם ראיתי בא"ר ונה"ש וחמד משה ומא"מ שדחו דבריו עיין שם והם הבינו בדבריו דכשמה הנר מתך מהשעורה טיפות לארץ וזה בודאי אסור להרא"ש דממעט השעורה ומכבה הוא והמא"מ מצדד לאסור אף לדעת התוס' דמקודם מכה אורו ע"י ההטיה והתכה לארץ אלא שאח"כ מבעיר יותר אכן אף אם נפרש דבריו באופן שאינו מתך לארץ ורק שע"י ההטיה והתכה עולה השלהבת וישרף מהר (וכמו שנמצא במא"מ בשם יש מפרשים) ג"כ אסור כיון שמכוין בזה שתכלה מהר וכו"ל:

### 3. פסקי תשובות אורח חיים סימן תקיד

ויש המסתפקים, באופן שאף אחרי שלוקח שמן מהנר עדיין ידלוק עד מוצאי יום טוב אם יהיה אסור להרא"ש... והדעת נוטה להחמיר, ולא חילקו בין אם יש הרבה שמן או מעט שמן, וכיון שנראה ככיבוי אסור הדבר. ומכאן נלמד לאסור לסגור ברזי מיכל הגז הראשיים, אף שנמצאים בריחוק רב מלהבת הגז הדולקת בבית, וכיבוי הלהבה נעשית לאחר דקות ארוכות מאז סגירת הברזים הראשיים, מ"מ כיון שעפ"י רוב מיד עם סגירת הברזים הראשיים ננתכה ונחלשת האש בכיורים הרי זה ככיבוי ממש, ואף אם אינו נחלשת האש אלא לאחר זמן, מ"מ לשיטת הרא"ש אסור הדבר וכבר כתב המ"ב (סקכ"ג, בשם אחרונים) שנכון להחמיר כשיטתו.

### 4. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן צג

ובדבר להקטין אש הגעז ביום טוב אם עדיף ממכבה לגמרי, אינו רואה בזה טעם שיהיה עדיף דבהקטנה הוא ג"כ מכבה כמו מכבה לגמרי ויש אצלי חדוש גדול ואיני רוצה לכתוב זה בכתב.

### 5. שו"ת יביע אומר חלק ג - אורח חיים סימן ל

נראה שלפי תי' האחרונים לחלק בין עצים שהם גוף נבדל ונפרד זה מזה, לפתילה ושמן שהם כגוף אחד, גם בנ"ד כל הגז הזורם דרך הצינור הוא כגוף אחד, ודמי לשמן הנמשך אחר הפתילה, ואין לו שום דמיון לדין מדורת העצים שהתיר בהם הרמ"א. ולאפוקי ממה שהעלה בשו"ת נצר מטעי (סי' ט אות ה), להתיר גם בגז/בגז, ע"פ מה שדימה נ"ד להתיר הרמ"א בסילוק העצים כ"ז שלא אחז בהן האור, אף על פי שגורם לחיסול האש, וה"נ מותר לסגור את מיכל הגז כדי שלא יוסיף לזרום את תנור הגז. ע"כ. ובמח"כ דברי שגגה הם, ולא נגע ולא פגע דין זה לדין מדורת העצים. והרי הוא כמבואר. ומכ"ש לפמ"ש הגאון קרבן נתנאל (פ"ב דביצה ס"ס יז) לתרץ קו' הט"ז הנ"ל, דמה שהתיר הרמ"א סילוק העצים ה"ט משום שלא לחנם לוקח עץ הדולק להניחו בצד אחר, אלא משום שבצד זה יקדיח הקדרה מרוב האש, או שבצד השני אין עצים כדי צרכו לבשל הקדרה ואין לו אש אחר, והוי לצורך אוכל נפש, ומותר כמו הבערה. אבל פתילה דולקת בנר ליכא ביה משום אוכל נפש. ע"כ. וכ"כ בס' נתיב חיים (סי' תקיד). וא"כ סגירת מיכל הגז שנעשית שלא לצורך אוכל נפש, רק לחסכון הגז יש לאסור אף להרמ"א....

(ה) ותבט עיני בשו"ת נצר מטעי (סי' ט אות ו), שהביא מ"ש התוס'... והוכיח מד' התוס' הללו להתיר סגירת הברז של מיכל הגז שגורם שיפסק הזרם ויכבה התנור, משום דהוי בגדר גרם כיבוי דשרי ביום טוב. ע"כ. ודבריו תמוהים שהרי הדבר ידוע לעין כל שסגירת הברז משפיעה מיד למעט את השלהבת, ודמי ממש למסתפק מן השמן שבנר...

(ו) ומ"ש עוד בס' נצר מטעי הנ"ל להעיר מדברי הרא"ש... וכ"ע"ז, שלפ"ז יוצא בנ"ד שאינו נוגע בתנור הגז אלא סוגר את המיכל שנמצא מחוץ למקום ומונע זרימת הגז, הו"ל גרם כיבוי, ולדעת הרא"ש מותר. ע"כ. ונוראות נפלאות דמה ענין זל"ז, והרי בסגירת הברז של הגז לא גרע מהמסתפק מן השמן אשר בשפופרת שע"פ הנר דחשיב מכבה. ובמה יגרע איפוא סגירת הברז של הגז שמונע במישרים את זרימת הגז. ושאיני מילוי הכלים מים לעשות בהן מחיצה סמוך לדליקה, שהוא ענין חיזוני לגמרי.... ואדרבה מד' הרא"ש הנ"ל מוכח להדיא לאסור. והמעין ישר יחזו פנימו שכל מה שצידד הרב נצר מטעי לגבב קולות בנ"ד, כולם מקשה אחת מרישא לסיפא. וכל דבריו מרפסן איגרי. ואין להאריך בדברים פשוטים. ולכן בודאי שאין לסמוך על ההיתר הנ"ל.

... (ז) ניהדר אנפין לבאר אם המותר להניח על תנור הגז קומקום מלא מים בכדי שירתחו עד שיגלשו וישפכו עליו ויכבוהו. ולכאן לפ"ד מרן בש"ע /בא"ח/ (סי' תקיד ס"ג) שכן, נר של שיעור שרוצה להדליקו ביום טוב וחס עליו שלא ישרף כולו, יכול ליתן סביבו קודם שידיקנו דבר

המונע מלישרף, בענין שיכבה כשיגיע שם. ע"כ. מוכח שאין להתיר גרם כבוי לאחר הדלקתו. וה"נ י"ל בנ"ד דהוי לאחר הדלקתו אסור. אמנם רבו האחרונים החולקים בזה על מרן ז"ל ומתירים אף לאחר הדלקתו.

## 6. שו"ת אור לציון חלק ג פרק כ - דיני הדלקה וכיבוי ביום טוב

יא. שאלה. האם מותר לגרום לכיבוי להבת הגז ביום טוב על ידי הרתחת כלי מלא מים, שברתיחת המים יגלשו המים ויכבו את הלהבה. תשובה. מעיקר הדין אפשר להקל לגרום לכיבוי להבת הגז בדרך זו. ומותר גם לסגור את כפתור הגז לאחר שכבתה הלהבה. אולם העושה כן יש לו להזהר בכמה דברים. ראשית, אין היתר זה אלא כשצריך למים חמים, ואין לו מים חמים מוכנים במיחם וכדומה. גם צריך להזהר כשנותן את הכלי המלא על הכיריים, שלא ישפכו מים ויכבו את האש. וכן צריך להזהר שלא להזיז את הכלי בשעת רתיחתו, וכתוצאה מכך ישפכו מים מכוחו, ויכבו את האש. ובכל אופן לכתחילה טוב להמנע מלכבות את להבת הגז על ידי גרמא זו. ומותר לגרום את כיבוי הלהבה על ידי פתיחת חלון נגדה, ובלבד שבשעה שפותח אין הרוח נושבת.

### • הערות

יא. בשו"ע בסימן תקי"ד סעיף ג' כתב, ... מבואר בדברי מרן, שאין היתר לגרום לכיבוי האש, אלא כשעושה לפני ההדלקה, אבל לאחר ההדלקה לא הותר ליתן סביב הנר דבר המונע מלישרף. וראה גם בב"י שם. ובב"י שם הביא את דברי הרא"ש, שגרם כיבוי הותר דוקא כשעושה חוצה לו דבר הגורם לכיבוי, אבל כשנוגע בדבר הדולק אסור, ע"ש. והיינו שאז לא חשיב גרם כיבוי אלא הוא כמכבה ממש. (וראה מש"כ על דבריו במג"א שם ס"ק ז' ובט"ז שם ס"ק ו' ובגרא"א שם. וראה עוד בערה"ש שם ס"ק ט'). והנה לפ"ז בנידון דידן לכאורה היה צריך לאסור לגרום את הכיבוי באופן הזה, כיון שעושה כן לאחר ההדלקה.

אולם נראה שיש לומר, שכל מה שאסר מרן גרם כיבוי כזה, אינו אלא בנר עם פתילה, ששייך בו כיבוי מן התורה אם יתכוין לגוף המלאכה, דהיינו לעשות פחמין או להבהב את הפתילה... וא"כ הוא הדין ללהבת גז שלא שייך בה איסור כיבוי מן התורה, כיון שאין שם גחלת שתיעשה פחם, וכיון שכן קיל יותר, ויש לומר שמרן יודה בזה להתיר גרם כיבוי שאסר.

ועדיין יש לדון בזה. דאפשר שנתנית מים על גבי להבת הגז לא חשיבה גרם כיבוי אלא דינה ככוחו... אולם נראה שיש סמך להקל בנידון דידן, על פי דברי הר"ן בחידושי לסנהדרין דף ע"ז ע"ב ד"ה זרק, שכתב שאין חיוב אשו משום חיציו אלא בדיני ממונות לחייבו בנזיקין ובד' דברים, אבל לענין חיוב מיתה, אינו חייב על הרציחה מדין אשו משום חיציו אלא א"כ עשה מעשה ממש, ע"ש... ועל כל פנים, פשוט שיש להזהר שכשנותן את הכלי המלא על הלהבה, שלא ישפכו מים על הלהבה, ויהא מכבה את הלהבה בידים. וכן יזהר שלא להזיז את הכלי בשעת רתיחתו שיכבו המים את הלהבה. ולאחר שכבתה הלהבה, מותר לסגור את ברז הגז כדי שלא יצא גז החוצה. שהרי אין בסגירת הברז שום איסור, ודמי לסוגר ברז של מים. ואף בהזת הכפתור אין איסור משום מוקצה....

## 7. אז נדברו ח:לב

דאין הטעם משום דממעט האור בזמן שלוקח השמן כמו שכתב הרא"ש שם ... ולפי דבריו ה"ה דאסור לקצר נר בשעה שהוא דולק כמבואר בסימן תקי"ד וכשיטת מרן ז"ל בש"ע כיון שהשעון מיוחד ומחובר להאלקטרי אנו רואים זה כחלק ממנו ומה שעושה בשעון כאילו עושה בעצם האלקטרי ... וה"נ הוי כאילו אין בכל האלקטרי לדלוק יותר ואח"כ כשמזיז המחוגים הוי מכבה ומבעיר ממש.

## 8. שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן יג

נראה דגם הזזת הבורג כדי לאחר את זמן הכבוי ג"כ לא שרי אלא דוקא בשעון כזה שבשעה שמשנה את זמן הכיבוי או ההדלקה אינו מבטל את פעולת השעון לכיבוי או ההדלקה כגון שעון שאפשר לסובב את הטבלא, אבל בשעון שיש צורך לפתוח את הבורג ע"מ להזיזו למקום הרצוי ושוב להדקו לא שרי אלא במקום צורך גדול, משום דמיד כשמרפה את הבורג כדי לשנותו ממקומו שוב אינו יכול עוד לכבות ובאותה שעה אין החשמל עומד כלל לכיבוי ע"י השעון, ונמצא דאח"כ כשמשנה את מקומו ומהדק את הבורג למען יוכל אח"כ לכבות הרי הוא עושה באותה שעה גרם כבוי, ולא שרי אלא במקום הפסד וצורך גדול, ולכן פשוט הוא שהרוצה לאחר את זמן הכבוי לא יוציא כלל את הבורג ממקומו אלא יסובב רק את הטבלא לאחריה לכוון את הכבוי בשעה הרצויה לו ואז הוא רק מונע כבוי ולא גורם כבוי, ואין חילוק בזה בין שבת ליו"ט כי גם ביום טוב נפישו רבוואתי דס"ל דלא שרי גרם כבוי אלא במקום פסידא כמבואר בסי' תקי"ד סעיף ד' ועיי"ש במשנ"ב ובשה"צ.

## 9. שו"ת יביע אומר חלק ג - אורח חיים סימן יח

אולם אחר התבוננות יש לחלק, דשאני נתינת השמן שבנר שהיא חידוש פעולת ההדלקה, כי בלעדי זה הנר כבה אחרי ככלות כל השמן, ומש"ה אסור הרא"ש. אבל כאן שהחשמל מצד עצמו היה ממשיך להדליק, ורק השעון הוא הגורם לכיבוי, והוא מרחיק את פעולת המונע המשך הדלקת החשמל, ע"י הזזת מחוגי השעון, י"ל דלכ"ע משרא שרי. ...

(ג) אולם כל זה לא יועיל אלא להזיז מחוגי השעון לגרום המשכת הדלקת החשמל, אבל לגרום להקדים כיבוי החשמל, לכאורה נראה דדמי למ"ש הרא"ש, שכיון שממהר הכיבוי, על ידי שנסתפק מהשמן שבנר, כאילו כיבה הוא את הנר. ע"ש. והן אמת שכ' הרא"ש שם, דאף דקי"ל כרבנן דר' יוסי דגרם כיבוי שרי, היינו דוקא בעשיית מחיצה בכלים מלאים מים בשביל שלא תעבור הדליקה, משום שאינו נוגע בדבר הדולק, אלא עושה דבר חוצה לו הגורם את הכיבוי כשתגיע שם הדליקה, אבל הכא השמן והפתילה שניהם גורמים את ההבערה וההמעט מאחד מהם וממהר הכבוי חייב. ע"כ. ולפ"ז י"ל שגם כיון השעון הוי כדבר שחוצה לו. וכמ"ש ג"כ בשו"ת משפטי עוזיאל ח"א (דרכ"ב ע"ב). וממילא מותר לגרום כיבוי ככה"ג. אולם הנה מרן בש"ע / בא"ח / (סי' תקי"ד ס"ג) לא התיר לתת ביום טוב סביבות הנר דבר המונע מהדלקה כשמגיע שם, אלא אם כן עושה זאת לפני שידליקנו. אלמא דחשיב כנוגע בדבר הדולק עצמו. וכ"כ בערוך השלחן סק"ט. וכן מצאתי להגאון מהר"ם פרידבורג בשו"ת דברי מרדכי (סי' כב אות לו) שתמה על המג"א בזה, וס"ל דחשיב כנוגע בדבר הדולק עצמו. ע"ש. וע"ע בס' לב מרפא (דף קיז ע"ז). ע"ש. ולפ"ז אף בנ"ד לכאורה יש להחמיר. ואף להמג"א וסיעתו שחולקים בזה ע"ד מרן, וס"ל להתיר גרם כיבוי ביום טוב גם לאחר הדלקת הנר, מכיון שנותן הדבר המונע חוצה לו. ודוקא כשלוקח מגוף הדבר שדולק אסור. ע"ש. י"ל דהכא מודו להחמיר, לפמש"כ לעיל בסימן הקודם (אות יז), לחלק בדין גרם כיבוי בין שבת ליו"ט. ע"ש. אלא שהמג"א אינו סובר לחלק בזה. וע"ש....

(ח) המורם מכל האמור שאם כיון השעון מע"ש לכבות החשמל בליל שבת בשעה מסוימת, ושוב נמלך בליל שבת להשאירו דולק עד שעה מאוחרת יותר, מותר להזיז מחוגי השעון, בכדי שיצלצל השעון לכבות החשמל בשעה מאוחרת. אבל אם רוצה להקדים כיבוי החשמל בשעה מוקדמת יותר, הנכון להחמיר בזה שלא להזיז מחוגי השעון, דהו"ל כגורם כיבוי. ובמקום חולה שא"ב סכנה שמצטער ע"ז ואינו יכול לישון יש להתיר. (ובלבד שיזהר שלא יקריבנו יותר מדאי פן יכבה מיד בידים). והמקילים בזה אף בלא"ה יש להם ע"מ שיסמכו. ואין להתיר להזיז מחוגי השעון בשבת בכדי להדליק בשעה יותר מוקדמת בשבת עצמו, אא"כ במקום מצוה. לצורך לימוד וכח"ג. ומותר להזיז מחוגי השעון הזה בכדי להדליק בשעה יותר מאוחרת בשבת.